

Bureau Jeugdzorg Friesland doet jaarlijks onderzoek naar de aard van de problematiek van jeugdigen: nieuwe cliënten in 2013 en cliënten die in 2013 een jaar of langer (meetpunt na elk lopend jaar) cliënt van Bureau Jeugdzorg Friesland waren. De totale omvang van de onderzoeksgroep is iets lager dan vorig jaar. Dit is inmiddels het vijfde onderzoek naar cliëntprofielen.

Het gaat in alle gevallen om jeugdigen die ernstig in hun ontwikkeling worden bedreigd en/of waarbij sprake is van (een vermoeden) van kindermishandeling. Het betreft gezinnen met een combinatie van complexe problemen, zoals psychiatrische problematiek, verslaving, verstandelijke beperking, werkloosheid, financiële problemen, ontbreken van sociale steun en/of een slechte woonsituatie. Zij zijn niet in staat (onvoldoende vaardig) of zijn niet bereid (zorgmijdend) om hulp te vragen. De werkzaamheden van Bureau jeugdzorg zijn hierop afgestemd, namelijk handelen en regisseren in een kader van drang en dwang. Met als doel dat jeugdigen weer veilig (thuis) kunnen opgroeien.

Door de problematiek en de beschermende factoren in kaart te brengen, wordt het mogelijk de inkoop van het zorgaanbod af te stemmen op de behoefte van de jeugdige en het gezin.

Deze factsheet geeft inzicht in de belangrijkste uitkomsten van het onderzoek cliëntprofielen, bevat aanbevelingen voor diagnostiek en behandeling en aanbevelingen voor beleid.

De cliëntprofielen van Bureau Jeugdzorg Friesland zijn inzichtelijk gemaakt op gemeentelijk niveau én op RMC-regioniveau.

De onderzoeksgroep bestaat uit 1.656 jeugdigen waarvoor in 2013 een registratieformulier kernproblemen en beschermende factoren is ingevuld.

KENMERKEN VAN DE ONDERZOEKSGROEP

>> De meeste jeugdigen in de onderzoeksgroep zijn 12- tot en met 17-jarigen (45%).

>> Er zijn meer jongens (53,5%) dan meisjes (46,5%).

>> Binnen de onderzoeksgroep heeft 54% een *jeugdbeschermingsmaatregel (ondertoezichtstelling of voogdij)*.

Een ondertoezichtstelling wordt opgelegd door de rechtbank wanneer een gezonde en veilige ontwikkeling van een jeugdige (ernstig) wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet wordt geaccepteerd of niet beklift. Bureau jeugdzorg biedt begeleiding en steun in gedwongen kader, houdt toezicht op de opvoedingsituatie, stelt voorwaarden en motiveert het gezin voor hulp.

Een voogdijmaatregel wordt opgelegd door de rechtbank als ouders het gezag van hun kind niet meer (goed) vorm kunnen geven. Bureau jeugdzorg zorgt voor een vervangende en passende opvoedingsituatie en voorziet in het gezag.

>> Binnen de onderzoeksgroep heeft 10% een maatregel jeugd-reclassering. Er is sprake van een *maatregel jeugdreclassering* bij jeugdigen die een (ernstig) strafbaar feit hebben gepleegd en waarbij kans op herhaling duidelijk aanwezig is en/of waarbij sprake is van aanhoudend schoolverzuim. Bureau jeugdzorg verricht werkzaamheden om de leefomgeving van en voor de jongere te versterken en recidive en/of schoolverzuim te voorkomen.

>> Bij 36% van de onderzoeksgroep zijn het jeugdigen die opgroeien in een zorgelijke opvoedingsituatie, waarbij de complexe, meervoudige problematiek vraagt om zwaardere zorg in een kader van drang en dwang (*beschermingsregie*).

CONCLUSIES UIT HET ONDERZOEK

>> Binnen de onderzoeksgroep zijn er meer jeugdbeschermingsmaatregelen (ondertoezichtstelling en voogdij) dan in 2012 (van 45% naar 54%).

>> Bij 90% van de jeugdigen is sprake van meervoudige problematiek.

>> De jeugdigen hebben gemiddeld 4,4 kernproblemen. Van de jeugdigen heeft 49% vijf of meer kernproblemen (op het niveau van de jeugdige, van het gezin en van de omgeving).

>> Bij 40% van de jeugdigen hebben de problemen *heel veel* invloed op het functioneren van de jeugdige.

JEUGDIGEN

>> Meer dan de helft (57%) van de jeugdigen heeft een achterstand en/of problemen in de (functie)ontwikkeling, vooral sociale en emotionele problemen.

>> Bij ruim de helft (51%) van de jeugdigen is er sprake van een (vermoeden van een) klinische stoornis, vooral in de vorm van hechtingsproblemen, ADHD en trauma.

>> Bij 66,5% van de jeugdigen komt gedragsproblematiek het meest voor.

>> Bij gedragsproblemen gaat het vaker om externaliserende problemen (zoals verbale en fysieke agressie en zich niet aan huisregels houden) dan om internaliserende gedragsproblemen (zoals angst, teruggetrokken gedrag en somberheid).

GEZIN

>> Veiligheidsproblemen (vormen van kindermishandeling) zijn aanzienlijk gestegen ten opzichte van de voorgaande jaren. Van 24% in 2011 en 38% in 2012 naar 46% in 2013.

>> In 25% van de gezinnen is sprake van huiselijk geweld (19% in 2012).

>> In 23% van de gezinnen wordt de jeugdige psychisch verwaarloosd (19% in 2012).

>> Problemen op het niveau van het gezin komen het meest voor, bij 86,5% van de jeugdigen. Dit is een stijging ten opzichte van 2012 (toen ruim 80%). Het gaat vooral om relatie-/communicatieproblemen, echtscheidingsproblematiek, psychiatrische en gedragsmatige problematiek van de opvoeders en multiprobleemsituaties (een langdurige stapeling van problemen in en rond het gezin en gedragsproblemen bij ouders).

>> In 34% van de gezinsproblemen is er sprake van opvoedingsproblemen die verband houden met de echtscheiding van de opvoeders.

SOCIALE CONTEXT

>> Op het gebied van de vrije tijdsbesteding heeft 24% van de jeugdigen problemen, met name het hebben van een risicovolle vriendengroep, geen invulling van de vrije tijd en politiecontacten.

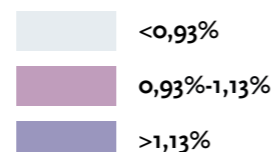
>> Op het gebied 'problemen in het schoolse functioneren/de daginvulling' heeft 45% van de jeugdigen problemen. Het gaat vooral om de schoolprestaties, gedragsproblemen, motivatieproblemen en schoolverzuim.

Factsheet cliëntprofielen 2013 Bureau Jeugdzorg Friesland

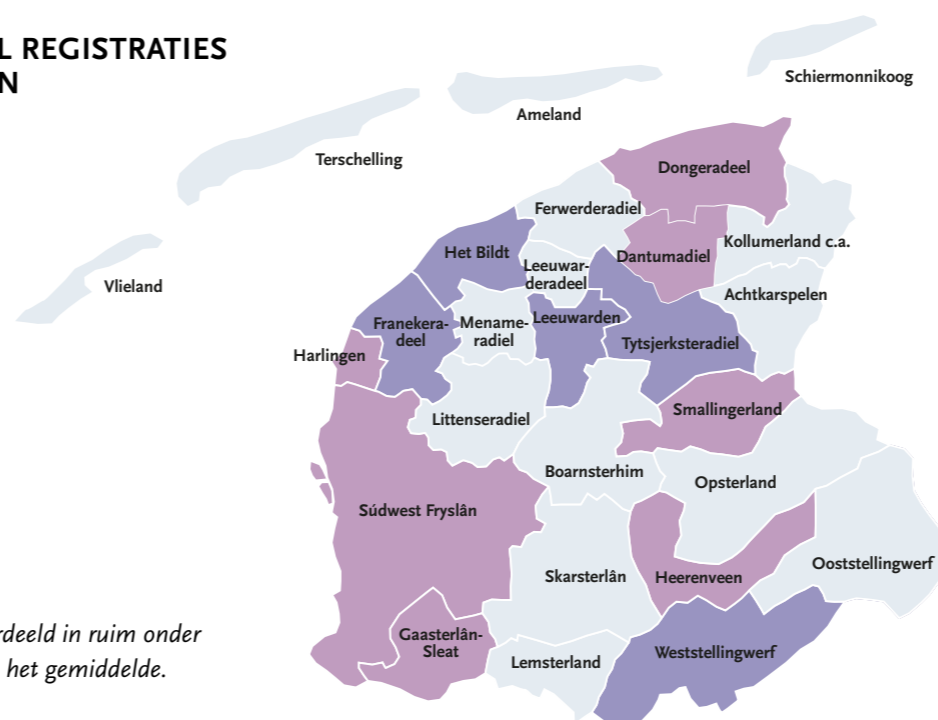
Een onderzoek naar de kernproblemen van 1.656 cliënten

VERDELING VAN HET AANTAL REGISTRATIES IN 2013 OVER DE GEMEENTEN

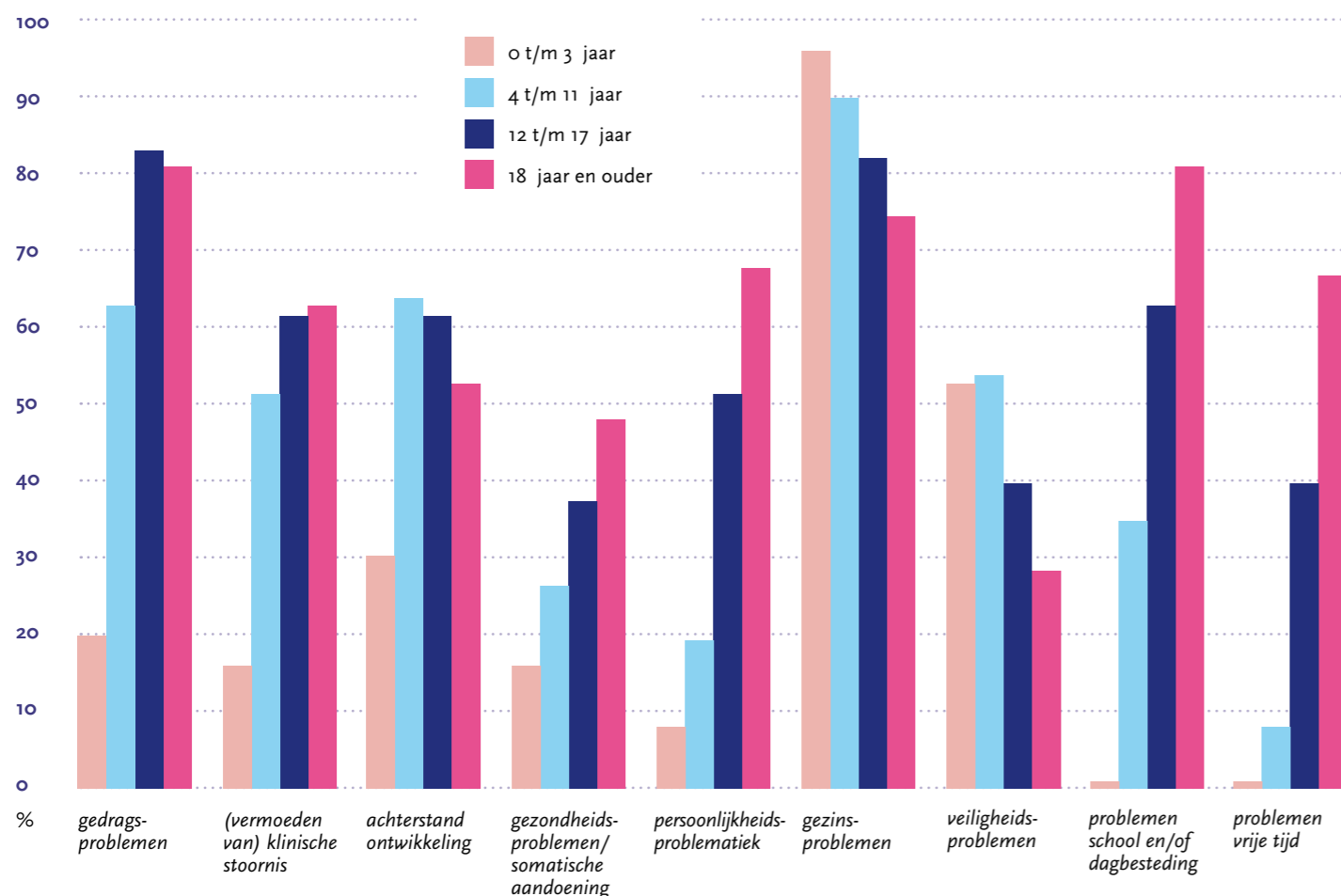
Categorieën

Verdeling registraties over de gemeente verdeeld in ruim onder het gemiddelde, gemiddeld en ruim boven het gemiddelde.

PERCENTAGE KERNPROBLEMEN PER LEEFTIJDSCATEGORIE

BESCHERMENDE FACTOREN

>> Beschermende factoren zien we vooral bij het kind (normale intelligentie, aantrekkelijke verschijning en/of veerkracht van de jeugdige) en het gezin (goede relatie met één van de ouders). Deze factoren bieden een goede ingang voor de hulpverlening.

>> Het minst zien we beschermende factoren in de sociale omgeving van de jeugdige. Bij 66% van de jeugdigen uit de onderzoeksgroep is er geen sociale steun buiten het gezin om. Bij 56% is er geen sprake van toegang tot zorgzame volwassenen buiten het gezin.

KERNPROBLEMEN JEUGDIGEN OP GEMEENTELIJK NIVEAU

>> In de gemeenten Leeuwarden, Weststellingwerf, Het Bildt, Franekeradeel en Tytsjerksteradiel is sprake van een bovengemiddeld aantal registraties van jeugdigen (zie kaart in deze factsheet).

>> Veiligheidsproblemen (vormen van kindermishandeling) komen beduidend vaker dan gemiddeld voor in de gemeenten Het Bildt, Leeuwarden en Dongeradeel.

>> In de gemeente Leeuwarden zijn alle kernproblemen van jeugdigen bovengemiddeld aanwezig ten opzichte van het provinciaal gemiddelde.

>> In de gemeente Littenseradiel zijn alle kernproblemen van jeugdigen benedengemiddeld aanwezig ten opzichte van het provinciaal gemiddelde, gevolgd door de gemeente Lemsterland.

KERNPROBLEMEN JEUGDIGEN OP RMC-REGIOVERBAND

>> In de regio Friesland Noord bevinden zich drie van de vijf gemeenten met een ruim bovengemiddeld aantal registraties (Leeuwarden, Het Bildt en Franekeradeel). 'Problemen in het schoolse functioneren/de daginvulling' komt ruim boven het gemiddelde voor in Leeuwarden en Franekeradeel. 'Vroegtijdig schoolverlaten' vinden we het meest terug in Leeuwarden. 'Op veel verschillende scholen hebben gezeten' komt opvallend vaak voor in Dongeradeel.

>> In de regio Friesland Oost bevinden zich twee van de vijf gemeenten met een ruim bovengemiddeld aantal registraties (Weststellingwerf en Tytsjerksteradiel). 'Problemen in het schoolse functioneren/de daginvulling' komt gemiddeld vaak voor in Smallingerland en Weststellingwerf. Bij de overige gemeenten is er op dit punt ruim onder het gemiddelde geregistreerd. 'Vroegtijdig schoolverlaten' komt het meest voor in Smallingerland en Opsterland.

>> De vier gemeentes in de regio Zuidwest Friesland hebben een gemiddeld of ruim onder gemiddeld aantal registraties. 'Problemen in het schoolse functioneren/de daginvulling' komt in deze regio gemiddeld vaak voor in Súdwest Fryslân. Bij de overige gemeenten is er ruim onder het gemiddelde geregistreerd.

AANBEVELINGEN

Aanbevelingen voor diagnostiek en behandeling

- >> Wees alert op problemen op school. Deze hebben een negatief effect op het ontwikkelen van perspectief en werken delictgedrag in de hand.
- >> Analyseer het functioneren van de jeugdige, het gezin, de sociale context én de ernst van de problematiek in onderlinge samenhang in de (handelingsgerichte) diagnostiek.
- >> Hanteer als uitgangspunt: 'Veiligheid is doorlopend onderwerp van gesprek'.
- >> Maak gebruik van de Meldcode kindermishandeling en doe een zorgmelding bij Bureau Jeugdzorg Friesland als ouders niet kunnen of niet willen meewerken aan het opheffen van de onveiligheid.
- >> Let hierbij specifiek op (psychisch) geweld al dan niet in combinatie met de complexe problemen rondom een (v)chtscheiding.
- >> Activeer en betrek het netwerk van de jeugdige om hulp en steun dichtbij en voor langere periode te waarborgen en streef naar een gezamenlijk plan volgens de Signs of Safety-aanpak (SoS). Zo ontstaat een constructief partnerschap samen met jeugdige, ouders en het informele en formele netwerk.
- >> Stel continuïteit in de opvoedingssituatie van de jeugdigen altijd voorop en organiseer zo nodig hulp rondom de opvoedingssituatie, om verplaatsingen (ontwikkelingsrisico) te voorkomen.
- >> Bouw bestaande vaardigheden en oplossingen uit (jeugdige en ouders) en werk aan een sterke beschermende sociale context.
- >> Signaleer problemen in een zo vroeg mogelijk stadium (vooral stress, hechting en onveiligheid) om met passende interventie(s) verergering van deze problemen te voorkomen. Werk hierin samen met de jeugdgezondheidszorg.
- >> Overleg bij meervoudige en complexe problematiek tijdig met Bureau Jeugdzorg Friesland. Deze ingewikkelde problematiek vraagt om een zo vroeg mogelijke aanpak. Voorkom hiermee dat de problemen zich 'van kwaad tot erger' ontwikkelen en hiermee ernstiger en moeilijker behandelbaar worden. Hoe eerder hulp wordt ingezet, des te groter is de kans op herstel.

Aanbevelingen voor beleid (beleidsmakers van gemeenten en zorgaanbieders)

- >> Zorg voor een specifieke matching tussen de ernst en mate van complexiteit van problemen in verhouding tot de geboden zorg (lichte zorg door generalisten, zwaardere zorg door specialisten).
- >> Organiseer lichte zorg die snel, gemakkelijk, dichtbij huis en voor iedereen evenredig beschikbaar is.
- >> Waarborg de in- en uitstroom van lichtere naar zwaardere zorg en vice versa. Alleen als de inzet en zorg op elkaar aansluiten zullen behaalde effecten behouden blijven. Als er onvoldoende afgeschaald kan worden naar lichtere zorg, ontstaat er 'filevorming' in de trajectzorg.

- >> Organiseer een ketenbrede samenwerking bij de aanpak van schoolverzuim. Bureau Jeugdzorg Friesland biedt *beschermingsregie schoolverzuim* aan bij relatief beginnend schoolverzuim dat niet meer opgelost kan worden in de schoolse context alleen.
- >> Zorg voor een positieve en zinvolle dag- en vrijetijdsbesteding voor jeugdigen, zodat (maatschappelijke) positieve contacten mogelijk zijn en risicovolle vriendengroepen vermeden worden; zeker bij schooluitval.
- >> Waarborg zorg voor kwetsbare jeugdigen (slachtoffers van kindermishandeling) die opgroeien in gezinnen waar het vertrouwen in mens en samenleving laag en de zorgbehoefte erg hoog is.
- >> Het is belangrijk om, naast zorg gericht op gedragsverandering en terug naar huis, ook aandacht te houden voor (verblijfs) zorg die van langere duur is, zodat de jeugdige blijvend kan rekenen op passende zorg.
- >> Waarborg continuïteit in zorg; het is nodig dat cliënten erop kunnen vertrouwen dat zij bij hun problemen passende interventies kunnen krijgen.
- >> Wees altijd, in elke hulpverleningsvorm en in alle fasen, alert op onveiligheidsproblematiek. Betrek zo nodig *Veilig Thuis* (AMHK) wanneer positioneren op veiligheid nodig is, om de situatie gezamenlijk te analyseren en te wegen.
- >> Wanneer (tijdelijk) drang en dwang nodig is ten behoeve van de veiligheid van de jeugdige, schakel dan tijdig *beschermingsregie* van Bureau Jeugdzorg Friesland in. Mogelijk kan hiermee een gedwongen maatregel jeugdbescherming/jeugdreclassering voorkomen worden.
- >> Bevorder verbindende structuren tussen jeugdzorg en volwassenzorg om een samenhangend zorgaanbod mogelijk te maken.
- >> Meet effecten van de geboden zorg, zodat de kwaliteit van de zorg steeds groter kan worden.
- >> Investeer structureel in kennis en vaardigheden van hulpverleners, vooral over veiligheid, kindermishandeling, gezinsproblematiek en (v)chtscheiding.

Het volledige onderzoeksverslag 'Cliëntprofielen 2013 Bureau Jeugdzorg Friesland' is te downloaden via www.bjzfriesland.nl > Over Bureau Jeugdzorg Friesland > Nieuws. Een overzicht van alle cliëntaantallen van Bureau Jeugdzorg Friesland vindt u in ons jaarverslag 2013. Ook het jaarverslag is te vinden onder *Nieuws* op www.bjzfriesland.nl

Bezoekadres:
Tesselschadestraat 2
Leeuwarden

Postadres:
Postbus 312
8901 BC Leeuwarden

Telefoon: (058) 233 37 77
Fax: (058) 233 35 04
www.bjzfriesland.nl